

Svitli cesar obišče drugo leto Trst in toraj tudi slovenske dežele. Štajerski, koroški Slovenci smo v manjšini. Mi ne moremo lahko oficijelno ali uradbeno pred ljubljenege vladarja. Drugače je na Kranjskem. Tukaj lahko dobijo do tiste veličastne dobe, ako le hočejo, slovenski deželni odbor s slovenskim deželnim glavarjem in tako zamore slovensko ljudstvo prvokrat oficijelno stopiti pred deželnega vladarja iz preuzvišene hiše habsburške. Ako pa se to ne zgodi in če še v Ljubljani, glavnem mestu, Slovenci ne zmagajo v mestnem zastopu, potem bodo zopet tuji in slovenski odpadniki nam pot zastavljali do svitlega cesarja. To pa gotovo ni modro. Zatoraj trdimo, da je razpust deželnega zbora kranjskega v prav dinastičnem smislu potreben in štajerski Slovenci to iz celega srca želimo, da se zgodi.

O ljudskem šolstvu na slovenskem Koroškem.

(Spisal V. J.)

III. Kakšne pa naj bodo naše ljudske šole, da so naše mladini tudi prav koristne, in kaj nam je storiti, da se iste tudi v tem smislu preustrojijo?

Šole naše naj bodo tako urejene, kakor naše postave določujejo.

V prvej vrsti mora se § 19. državnih osnovnih postav v naši šoli spoštovati, kateri določuje sledeče: Vsa narodna plemena v šoli so enakopravna, in vsako pleme ima nepovredljivo pravico, svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti. V deželah, v kterih stanuje več narodnih plemen, naj bodo javna učiteljišča napravljena tako, da se vsakemu teh plemen dado potrebni pomočki za izomiko v svojem jeziku, a da ne bode nikomur sila naučiti se kterega drugega deželnega jezika. Da se pa določbe tega § ne izvršujejo, dokazali smo v prvem delu našega spisa, iz kterega ljubi bralec sprevidiš, da je naš deželni šolski svet zaukazal, da se morajo vsi otroci nemški učiti, ter da mora biti na vseh šolah nemški učni jezik.

Mi previdimo korist nemškega kot drugega našega deželnega jezika. Tudi hočemo, da se naši otroci nemščine učè, a nikakor ne moremo pripustiti, da bi se naš materni jezik tako v kot postavljaj, kakor se je do sedaj godilo. Mi odločno zahtevamo, naj bode na naših domačih šolah učni jezik slovenski in da naj se otroci na podlagi materinega svojega jezika nemščine učijo, kar edino je pedagogično prav.

Mi toraj nočemo nič druga, nego to, kar nam je v § 19. drž. osn. postav zagotovljeno in res pravi bebeci smo, da si pustimo toliko časa od presvitlega cesarja samega nam danih pravic kratiti.

Kaj pa določuje šolska postava od 14. maja 1869?

§ 1 omenjene postave pravi:

Namen ljudske šole je otroke n r a v s t v e n o - k r š č a n s k o izrejata. Da, k r š č a n s k a izreja, to je p o g l a v i t n o in če kedaj, je posebno v sedajnem popačenem času, sila potrebno, ako hočemo duševni propad ubozege ljudstva zabraniti. H k r š č a n s k e j izreji pa spada v prvi vrsti k r š č a n s k i n a u k , kateri se mora mladini globoko v srce vcepiti. In vendar pri nas tega storiti ni mogoče. Teško se bode dal glavni namen šole — k r š č a n s k a izreja — doseči, kajti povedali smo, da vsled zanemarjenja materinščine v šoli naši otroci slovenskega katekizma brati ne znajo, se tedaj tudi povoljno učiti ne znajo. Po pravici smemo tedaj zahtevati, da se našemu jeziku ne prikrajšujejo postavno pripoznane pravice, da bode mogoče glavni namen ljudskega šolstva n r a v s t v e n o - k r š č a n s k o izrejo naših otrok — tudi v resnici doseči.

§ 6. omenjene postave določuje: o učnem jeziku in o učenji kakega drugega deželnega jezika odločuje po zaslišanji onih, kateri šolo vzdržujejo, na podlagi postavnih določeb, deželna šolska oblast.

Na ta § se naši Nemci in nemškutarji naslanjajo in pravijo, saj je deželna šolska oblast o svojem času srenje in krajna šolska svetovalstva povprašala, ali naj bode na slovenskih šolah učni jezik nemški ali ne, in vse srenje odločile so se za nemški učni jezik; imate toraj takšne šole, kakoršnih ste želeli. Jako čudno se nam zdi, da je deželni šolski svet naše srenjske predstojnike in krajni šolski svetovalce o takej imenitnej stvari, kakor je učni jezik, povpraševal. Kaj neki je takratna vlada mislila? Ali je res priprosti kmet sposoben o pedagogičnih vprašanjih odločevati? Kteri izmed naših srenjskih predstojnikov vé kaj o važnosti in pomenu učnega jezika! Ali je deželni šolski svet takrat, ko je povpraševal, tudi razložil vprašanjem pomen učnega jezika in pa postavne določbe? Ali je naš kmet v resnici zahteval, naj bode podučni jezik nemški in da naj se materni jezik popolnoma odpravi? Nikoli ne! Resnica le je, da je ljudstvo želelo, naj se otroci v šoli tudi nemščine učè, a nikdar ni zahtevalo, da naj se otroci s a m o v n e m š k e m j e z i k u p o d u č u j e j o , slovenščina pa tako v stran potiska, kakor se godi. Ako bi bil kdo ljudstvo o pomenu učnega jezika in o važnosti materinega učnega jezika podučil, nikdar bi ne bila postala taka zmešnjava. Kratko rečeno: ljudstvo želelo je le nemščino kot učni predmet, naši Nemci pa naredili so iz učnega predmeta učni jezik in sedaj se nam posmehujejo in pravijo: „saj ste želeli takih šol“. Pa tudi ta trditev ni resnična, kajti znano je, da je neka občina prosila za upeljavo slovenskega učnega jezika v tamošnji šoli in deželni šolski svet je ovo prošnjo odbil, toraj sploh ni resnica, da imamo take šole, kakoršnih želimo. (Konec prih.)